

LYDIGHETSTRENING

Av Politibetjent Petter Flisen

Hundetrening, et tema for mang en debatt. Det er mange ganger alvor når hund diskuteres. Jeg hørte en gang det ble sagt. Si hva du vil om kona mi, men sier du noe galt om hunden min.....! Hva er det som engasjerer? Man skulle jo tro at resultatene av treningen kunne tale for seg selv, men så enkelt er det ikke. Stort sett alle som begynner med hund opplever at desto flere de spør til råds, jo mer usikre blir de i metodevalg? Skal jeg rise vett inn i skallen på hunden eller dytte den full av grillpølse. Hundelitteraturen er full av terminologi som til dels kan være mer forvirrende enn forklarende for den urutinerte. Ut over det som står i litteraturen lages det stadig vekk nye begrep innenfor forskjellige treningsgrupperinger.

Treningsideologien er ekstrem i begge retninger må vites. Du har de som ligger og vipper på grensen for dyremishandling i den ene enden. I den andre enden de som absolutt på ingen måte skal påføre hunden noe ubehag verken i form av ord eller handling. Noe feilaktig blir det av noen gjerne kalt trening med negativ og positiv forsterker. Noe misforstått tror enkelte at dersom man korrigerer feilutførelse trener man med negativ forsterking. I samme åndedrag nevnes også pigghalsbånd og strøm. Bare så det ikke er tvil i forbindelse med denne artikkelen. Negativ forsterkning er når hunden tilføres læring gjennom opphør av ubehag ved riktig atferd. Som et eksempel kan jeg nevne tvangsapportering. En gammel metode som fortsatt brukes i enkelte kretser. Hunden lærer der at den skal holde fast en gjenstand med munnen. Når den holder fast belønnes den ved at et ubehag opphører.

I enkelte treningsmiljø har ordet lederskap blitt mer som et skjellsord. Mennesker og dyr er rangmessig likestilt og kameratskap og vennlighet skal styre hunden til å gjøre det vi vil den skal gjøre. Helt ok for meg hvis de får det til å fungere. Våre hunder, og spesielt patruljehundene skal ha drifter og mot til å gjøre en innsats for samfunnet. De skal trenes fram til å være skarptrente maktmidler i offentlig tjeneste. Dette gjør at vi må ha kontroll på den redskapen vi skal håndtere. Lederskap har ingen direkte kobling til voldsutøvelse slik jeg ser det, men man må alltid være beredt til å ta kampen opp dersom hunden ikke aksepterer å bli degradert. Lederskap kan til forveksling fort jevnføres med frykt for represalier, men det er ikke det samme.

Hvordan trener man lederskap? Lederskapstreeningen ligger i den daglige kontakten med hunden. Det er ikke slik at man kan forvente topp resultat på lydighetsbanen når hunden i det daglige jevnt over gir fullstendig "f...." i hva du befaler den til. Lederskap skal være noe positivt som på sikt skal gi deg mulighet til å si ja oftere enn du sier nei. Det skal gi deg og hunden frihet i hverdagen og være fundamentet i samarbeidet. Du skal kunne stole på at hunden kommer når du roper på den nærmest uansett situasjon og at den ikke gyver løs på andre hunder eller mennesker. Det gjør at hunden forstår korrigerende og aksepterer det, dersom du skulle bli nødt til å korrigere uønsket atferd. Min påstand er at de aller fleste hunder vil bli lettere å trene om de i løpet av første leveår lærer å underkaste seg hundeføreren. Dette kan gjerne gjøres i forbindelse med at hunden gjør noe som du helst ser at den aldri gjør igjen. Du må planlegge og forberede deg på denne anledningen slik at du treffer med korrigerende og ikke blir tatt på sengen om udyret våkner og slår tilbake.

Foruten at hunden må sitte og vente når døren åpnes eller maten settes ned, er det ganske mye annet du kan gjøre. Lek med hunden og la den utvikle sin jaktlyst. Du er initiativtaker og setter i gang leken når du har bestemt det. Foruten å ta hensyn til at du med dette skal bygge opp hundens bytteinteresse, skal du også ta hensyn til individets behov for lederskap. Det er

du som bestemmer når leken er slutt og valpen skal etter hvert akseptere at du avslutter leken. Har du en valp med manglende bytteinteresse mener jeg selvfølgelig at hensynet til bytteinteressen skal gå foran lederskapet. Jeg foretrekker bytteleken hvor du har to gjenstander som er helt like for hunden. La hunden jakte på gjenstanden på bakken før du kaster den 2-3 meter fra deg. Dersom hunden ikke lar seg lokke tilbake, må du benytte førerline inntil den greier det. Når valpen er inntil deg igjen, setter du i gang ny aktivitet med den andre gjenstanden. Når valpen slipper det han har i munnen kaster du gjenstanden 2-3 meter fra deg. Det er viktig å huske at dette skal være oppbyggende for valpen. Det skal være moro. I denne øvelsen får du inn en rekke viktige momenter for videre trening. Samarbeid, jaktlyst, gjenstandsinteresse og positive assosiasjoner til ordet «slipp».

Hvordan trener man lydighet? Hva ligger i begrepet lydighet? Man kan nok trygt si at det har noe med trening av hundens vilje og evne til å lystre orde/kommando. Ut over det vil jeg dele lydighetstrening i 3 kategorier. Lederskap, toleransetrening og appelltrening.

Grunnlaget for lederskapet legges som tidligere nevnt i den daglige kontakten med hunden. Hvis det er hunden som bestemmer om du skal få komme opp i sofaen, har du en vei å gå. Det generelle hundeholdet påvirker lederskapet langt mer enn kanskje mange tror. For meg er det viktig at hjemme er alt rolig. Hunden må gjerne få være inne og sosialisere seg med familien. Det er positivt inntil hunden utgjør et problem og stadig vekk må mases på. Legg deg. Nei! FY! Slipp den leken der! Nå har spist opp skoen min igjen, hvorfor tar han aldri dine ting? Noen som kjenner seg igjen?

Lederskap betinger at man har et sett med regler som håndheves konsekvent. Dvs det finnes ingen unntak. I en kaotisk familiesituasjon blir det for mye å forholde seg til for en initiativrik politihundeaspirant. For å skape et bilde av hva jeg mener kan det sammenlignes med at vikepliktsregelen endres flere ganger i uken. Noen dager er det vikeplikt fra høyre andre dager fra venstre. Det ville garantert ført til at de aller fleste hadde begått en feil før eller siden. Det hadde ført til kollisjoner og konflikter mellom bilførerne. Når du til slutt hadde blitt bøtelagt for brudd på vikeplikten hadde du følt deg skikkelig urettferdig behandlet. Dersom du ikke har eget rom for hunden er bur tingen. Tilvenn å ligge i bur fra valpen kommer i hus, så blir det en trygg og positiv plass hvor den slapper av og lader batteriet til neste treningsøkt. Jeg mener også at hunden skal få spise i fred. Jeg kan stille krav til at den må sitte og vente og kreve blikkontakt før den får ta maten, men den får spise i fred. Å ta unna matskålen underveis eller at barna skal kunne ta mat fra den er etter mitt syn kun egnet til å skape stress og konflikter.

Toleransetrening har lange tradisjoner i politiets hundetjeneste. Oppstilling med felles lydighet hvor gruppen av ekvipasjer blir kommandert fram og tilbake er nok noe mange som kjenner igjen. Høye kommando rop akkompagnert av hundeglam, mens hundeførerne fortvilt forsøker å få hunden sin til å holde kjeft. Målet for treningen har nok vært å få hundene til å tolerere nærhet med hverandre, men når det hele toppes med en løpende figurant med bitearm blir kaoset komplett.

Jeg har lært noen vettuge regler om toleransetrening av en kompetent instruktør og forfatter. I forhold til å legge på toleranse/forstyrrelser mente vedkommende at dersom du ikke greide å gjennomføre lydighetsmomentet korrekt på 3 forsøk, måtte forstyrrelsen reduseres. For å få best treningseffekt bør hunden tilvennes gradvis forstyrrelse slik den helst oppnår kriteriet for belønning ved 2 gangs repetisjon av forstyrrelsen.

Som eksempel kan vi ta utgangspunktet i øvelsen fri ved fot. Forstyrrelsen som legges på er en medhjelper som spretter en tennisball i bakken ved siden av ekvipasjen mens øvelsen utføres. Kriteriet for at hunden skal oppnå belønning er at den holder seg i posisjon og opprettholder øyekontakten selv om den oppfatter lyden av ballen som spretter. Ved 1.gjennomføring ser hunden til siden og korrigeres med nei. Den belønnes ikke, da det kan være fare for at hele atferdsrekken forsterkes. Ekvipasjen fortsetter å gå og ballen sprettes på nytt. Dersom hunden da opprettholder kontakten har det skjedd en læring som forsterkes med belønning. Innfris ikke kriteriet for belønning i løpet av 3 repetisjoner, må forstyrrelsen reduseres. Kanskje hunden har nok med å håndtere at hjelperen kremter? For å bruke terminologi som de fleste kjenner igjen fra PHS er vi her i opprettholdelsesfasen, hvor vi setter hunden i konstruerte/styrte konfliktsituasjoner.

Etablering av stor motivasjon og høye forventninger gjennom innlæringsfasen, gjør jobben med opprettholdelsesfasen lettere. Det krever imidlertid presisjon i belønningsarbeidet slik at hunden skjønner presist hva den blir belønnet for. Det bringer oss elegant over til den siste kategorien som jeg kaller **appelltrening**. Her legges grunnlaget for veldig mye. Gjennom positiv trening kan du skape en positiv relasjon til hunden ved at den leker etter ditt sett med regler.

For å kunne nå inn til hunden med læring må læreforutsetningene være tilstede. Under nyinnlæring bør man trene uten forstyrrelser. Treningen skal være planlagt og intensiv, dvs få repetisjoner og korte økter. Når hunden er eksponert for læring bør den for å oppnå optimal læringseffekt skjermes etter siste forsterkning/belønning. Det gjør man trolig best ved å ha bilen i umiddelbar nærhet. Når siste repetisjon er utført setter man kursen direkte til bilen, og setter hunden i bur. På den strekningen skal de ikke diskuteres treningsresultat, andre metoder eller hilses på andre hunder. Hunden i bilen først, så kan du gå tilbake og snakke fag.

Du møter på fellestrening og du skal for første gang vise fram de kunstene du har lært hunden din hjemme i hagen. Ingenting fungerer og du føler deg mer eller mindre som en idiot. Hunden er opptatt av alt annet enn deg. I tillegg er valpen din nusselig og alle skal ha en del av den. Kanskje noen som kjenner seg igjen, men fortvil ikke, det finnes råd.

Jeg pleier å ha som regel på dette stadiet at jeg alltid starter med å leke med hunden. Alle lydighetsøkter starter med lek. Det skal være en teezer for hunden til å få de rette forventningene og for å få den på rett kanal før læringen starter. Dvs at du skal leke lenge nok til at hunden blir engasjert, men ikke så lenge at den blir lei. Leken bør starte umiddelbart slik at hunden ikke rekker å engasjere seg med omgivelsene. Blir du for sen vil det ofte være vanskelig å ta tilbake initiativet. Dersom det ikke lykkes å få kontakt, må du antakelig jobbe mer med å øke interessen for forsterkeren i rolige omgivelser.

Den gyldne hovedregelen er at alt skal være positivt under innlæringsfasen. Problemet oppstår når du ikke greier å oppveie hundens interesse/frykt for omgivelsene uansett forsterker. Generelt vil jeg si at dersom hunden tar initiativ til en aktivitet rettet mot omgivelsene kan problemet løses gjennom korrigerende. Dersom hunden blir passiv, dvs legger seg ned eller inntar en apatisk tilstand, vil du ikke oppnå noe med å korrigere. Du vil sannsynligvis bare skape mer frykt og bryte ned samarbeidsviljen til hunden. Hundene vi jobber med ligger på den offensive/aktive siden, men kan av den grunn likevel være krevende å trene lydighet med. De har stor interesse for lek, men f.eks temperament og dominans kan overskygge lekelysten og ødelegge for god kontakt med hundefører.

Skal du korrigere, bør det gjøres på intensjonsbevegelsen. Dvs om hunden for eksempel sitter og er i ferd med å reise seg vil den ofte ha en bevegelse forut for at bakenden forlater bakken. Forut for et utfall mot en annen hund vil du se at hunden spisser ørene og vender blikket mot den andre hunden. Hunden har da «tenkt tanken» og forbereder seg til utførelsen. Treffer du med korrigeringen på dette tidspunktet vil du oppnå langt bedre læring med mye mindre vold. Korrigeringen på en valp bør ikke være så hard at det skaper redsel, men den bør likevel være så hard at det får valpen til å henvende seg til deg. Bli korrigeringen for svak vil den kanskje bare være med å forsterke for eksempel aggressiv atferd mot andre hunder. Målet med korrigeringen er at hunden skal bli mottakelig for din ros og anerkjennelse. Du skal derfor ikke være sint når du korrigerer. Korrigeringen skal teknisk utføres slik at den kommer overraskende, være kort og presis. Et napp i linen kan være nok. Når hunden avbryter det uønskede og retter blikket mot deg skal den ha anerkjennelse og ros. Utfør deretter momentet en gang til og belønn for riktig utførelse.

Jeg vet at enkelte vil kalle dette forkastelig strategi. Jeg holder imidlertid fast ved at det er bedre å korrigere en uønsket atferd tidlig, for deretter å kunne trene positivt. Alternativet kan være fatalt når hunden vokser til.

Og hva er hensikten min med artikkelen? Jeg har et håp om at den kan være til hjelp for hundeførere og andre som er i startgropen med sin første hund. Ingen greier å godkjenne sin første politihund uten å rådføre seg. Det kan være greit å stille seg selv noen spørsmål før man ber om råd? Hva er mine mål? Hvilke ambisjoner har jeg og hvilke ambisjoner har den jeg skal spørre om råd? Ambisjonene gjenspeiles ofte i sluttresultatet. Hvor mye tid har jeg til rådighet? Hvem har mulighet til å følge meg opp i framtiden? Det er forskjell på å legge opp treningen med mål om raskest mulig å greie godkjenningsprøven kontra det å skape en best mulig politihund. Styr unna ekstremmiljøene, dersom du ikke har faglig tyngde til selv å vurdere hvilke treningstips som passer for deg og din hund.